

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas un Plūdu riska pārvaldības plānu 2022.-2027. gadam un to SIVN Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme un upju baseinu apgabalu konsultatīvas padomes sēde

Lielupes un Ventas upju baseini

MS Teams tiešsaistē

30.06.2021., plkst. 10.00

Piedalās:

1. Ineta Aršauska, LVĢMC;
2. Austra Auziņa, VARAM;
3. Alise Bebrīte, LVĢMC;
4. Ilze Bergmane, ZMNĪ;
5. Dāvis Borozdins, LVĢMC;
6. Margita Bruzgo, LVĢMC;
7. Kristaps Caune, LVĢMC;
8. Marina Čičendajeva, LVĢMC;
9. Jekaterina Demidko, LVĢMC;
10. Valdis Felsbergs, SIA Enviroprojekts;
11. Linda Fibiga, LVĢMC;
12. Zane Gulbe, EM;
13. Laura Jukāme-Ķerus, VARAM
14. Elīta Kalniņa, VAK.
15. Tatjana Koļcova, LVĢMC;
16. Eduards Križickis, LVĢMC;
17. Alisa Kučeruka, VARAM;
18. Veldze Liepa, Babītes novada pašvaldība;
19. Jolanta Lizus, VVD;
20. Baiba Ozoliņa, LVĢMC;
21. Sabīne Skudra, RPR;
22. Jānis Šīre, LVĢMC;
23. Iveta Teibe, VARAM;
24. Krišjānis Valters, LVĢMC;
25. Kristīna Veidemane, BEF;
26. Maruta Vehi, LVĢMC;
27. Edvards Zabarovskis;
28. Samanta Zaiceva, LVĢMC;

Sanāksmi vada VARAM VAD Ūdens resursu nodaļas vadītāja Iveta Teibe.

Sanāksmes dalībnieki tiek informēti par sanāksmes mērķi, plānu apspriešanas gaitu un termiņiem. Atbilstoši sanāksmes darba kārtībai tiek sniegtas prezentācijas:

- Lielupes un Ventas UBA apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāni 2022.-2027. gadam:
  1. Virszemes ūdeņu stāvoklis (J. Šīre, LVĢMC);
  2. Slodzes uz virszemes ūdeņiem un pasākumu programmas (L. Fibiga, LVĢMC);
  3. Pazemes ūdeņi (D. Borozdins, LVĢMC);
  4. Plūdu riska pārvaldības plāni (J. Šīre, LVĢMC).

- Upju baseinu apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plānu 2022.-2027. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts (V. Felsbergs, SIA "Enviroprojekts").

Prezentācijas pieejamas LVĢMC mājas lapā: <https://videscentrs.lvĢmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

Diskusija:

Pēc prezentācijas Slodzes uz virszemes ūdeņiem un pasākumu programmas K.Veidemane (BEF) vaicā, par iespēju pārrēķināt iepriekšējo periodu kvalitātes novērtējumu, ņemot vērā jauno metodiku, tādējādi redzot progresu un īstenoto pasākumu efektu. J.Šīre (LVĢMC) un M.Čičendajeva (LVĢMC) informē, ka šāds pārrēķins jau ir veikts un pieejams. Pieejama būs arī analīze par ūdensobjektu stāvokļa izmaiņām salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem un iespējamiem cēloņiem. K.Veidemane vaicā, vai uz ūdenskrātuvēm arī attiecas 50ha kritērijs, lai tās atzītu par SPŪO, uz ko M.Čičendajeva atbild, ka 50ha kā kritērijs ūdens objekta noteikšanai attiecas uz ezeru ŪO kā tādiem, savukārt SPŪO izdalīšanai ir citādi kritēriji, tomēr ŪSD paredz iespēju arī ezeru ūdensobjektus izdalīt mazākus nekā 50 ha, ja tas nepieciešams apsaimniekošanas vajadzībām.

E.Kalniņa (VAK) jautā par progresu ekoloģiskā caurplūduma ieviešanā. I.Teibe (VARAM) informē, ka ekoloģiskā caurplūduma nepieciešamība tiesību aktos ir noteikta jau tagad, taču problēma ir tāda, ka šobrīd spēkā esošā minimālā caurplūduma aprēķināšanas metodika tomēr nenodrošina pietiekamu caurplūdumu, lai būtu biotopiem labvēlīgs stāvoklis, sevišķi leņķus HES, un metodika ir jāpārstrādā. L.Fībiga papildina, ka šobrīd spēkā esošā metodika nodrošina caurplūdumu no hidroloģiskā viedokļa, bet tas nenovērš zivju un gliemeņu bojāeju. Šobrīd ECOFLOW ietvaros tikusi izstrādāta metodika Kurzemes un Zemgales upēm un tā tiek testēta Daugavas un Gaujas baseinam. Tiklīdz tiks pabeigta metodika, kas derēs visā valsts teritorijā, varēs strādāt pie tās piemērošanas. Būtu vēlams automatisko ūdens līmeņa mērītāju uzstādīšana pie HES, taču nav noteiktu plānu, kad līdz šādām prasībām varētu nonākt. I.Teibe papildina, ka metodikai jābūt piemērojamai visām Latvijas upēm un tai jābūt pieejamai VVD un HES operatoriem. Attiecībā uz automatiskajiem ūdens līmeņa mērītājiem – prasību par to uzstādīšanu varētu ierosināt veicot grozījumus noteikumos par ūdens resursu lietošanas atļaujām, kas plānoti gada otrajā pusē.

K.Veidemane jautā par prezentācijā izskanējušo, ka plūdi tiek uztverti kā slodze – vai tā ir jauna pieeja plūdus klasificēt kā slodzi, jo pēc būtības tie drīzāk varētu būt kā pastiprinošs faktors, ne slodze. L.Fībiga paskaidro, ka šajos plānos plūdi ir pieskaitīti slodzēm, jo šī perioda UBA apsaimniekošanas plāni reizē ir arī plūdu risku pārvaldības plāni un plūdi ir papildus ietekme, kas būtiski maina ūdens objektu stāvokli un kvalitāti, tādēļ informācija no plūdu sadaļas tiek pievienota kopējām slodzēm un prasa kompleksu pieeju. Tiek ņemts vērā, ka plūdu aizsardzības mērķi nav tie paši, kas vides aizsardzības mērķi un ir svarīgi atrast atbilstošu kompromisu ar atbilstošiem risinājumiem, lai plūdu slodzi risinātu videi draudzīgā veidā. K.Veidemane precizē – vai tas attiecas tikai uz Lielupes baseinu, jo tas netika pieminēts pie Ventas baseina. L.Fībiga paskaidro, ka plūdu slodze ir visos baseinos, bet, ja ūdens objektā ir laba kvalitāte, šī slodze netiek uzskatīta par būtisku. I.Teibe arī precizē, vai kā slodze tiek vērtēti ne tikai paši plūdi un to ietekme (piemēram, potenciāla piesārņojuma ienese), bet arī pretplūdu aizsardzības būves, ko L.Fībiga apstiprina.

Pēc prezentācijas Plūdu riska pārvaldības plāni K.Veidemane vaicā vai ir vērtēti, kā savstarpēji pārklājas plūdu riska teritorijas un tajās ieteiktie risinājumi ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām – vai būs ietekme uz biotopiem. V.Felsbergs (SIA "Enviroprojekts") atbild, ka Vides pārskatā šāda vērtējuma pagaidām nav, bet nevienam no plānotajiem pasākumiem nav konstatēta paredzama negatīva ietekme, un, ja pastāv bažas, ka tāda tomēr varētu būt, aicina iesniegt ierosinājumus par

nepieciešamajiem papildu vērtējumiem. T.Koļcova (LVĢMC) vēl piebilst, ka katram pasākumam ir piešķirta prioritāte un pasākumiem, kas saistīti ar gultnes atjaunošanu un dambju būvēšanu prioritāte ir samazināta, jo tiem potenciāli varētu būt negatīva ietekme Ūdens Struktūrdirektīvas izpratnē.

Pēc savas videoprezentācijas V.Felsbergs vēl papildina, ka ātri pārskatot pretplūdu aizsardzības plānos paredzētos pasākumus, tajos nav redzami tādi, kas varētu apdraudēt no plūdiem atkarīgus biotopus.

E.Kalniņa jautā par pašvaldību pienākumu ņemt vērā plūdu riska plānos noteiktās applūstošās teritorijas plānojot apbūvi. I.Teibe atbild, ka applūstošās teritorijas nosaka atbilstoši Aizsargjoslu likumam – visā ūdensobjekta applūstošās teritorijas platībā un pilsētās un ciemos šo applūstošo teritoriju ir arī jānorāda teritorijas plānojumā. Uz Aizsargjoslu likuma pamata ir izdoti MK noteikumi par aizsargjoslu noteikšanu un tajos ir ietvertas pazīmes pēc kādām nosaka applūstošās teritorijas – pēc dabiskām pazīmēm, pēc aprēķiniem u. tml. Tam vajadzētu novērst iespēju, ka teritorijas plānojumā applūstošā teritorijas netiek pienācīgi ņemtas vērā. Bet attiecībā uz to, kas ir publicēts plūdu riska pārvaldības plānos – šis ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra parakstīts dokuments, līdz ar to saistošs VARAM sektoram, bet pārējām pusēm ir rekomendējoša rakstura. Teritorijas plānojumu izstrādes laikā tās izstrādātāji nereti vēršas pie LVĢMC pēc konsultācijām. T.Koļcova papildina, ka applūstošās platības tiek aprēķinātas pēc vēsturiskajiem novērojumu datiem, jaunajos plūdu plānos ņemta vērā liela datu rinda; bet pēdējos gados pavasara plūdi ir maigāki, visticamāk klimata pārmaiņu dēļ, un ir mazākas applūstošās teritorijas. Un, LVĢMC nodarbojas ar pavasara plūdu un vējuzplūdu prognozēšanu, bet ne ar lietus plūdu prognozēšanu. J.Šīre papildina, ka ir plūdu riska novērtējums, kuru papildinošu informāciju iesniegt LVĢMC var arī pašvaldības vai citi, kam ir pieejama augstas detalizācijas informācijā, kas var precizēt plūdu prognozējamību; šobrīd gan applūstošo teritoriju prognozēšana vairs nav grūta, jo ir ļoti labi LIDAR dati, kas sniedz precīzu informāciju. Tajā pat laikā salīdzinoši nesen ir bijis precedents, ka par teritoriju Misas palienē tiek lūgtas izziņas par platībām, kuras pēc LVĢMC datiem ir applūstošas. Šāds piemērs, kad problēma ir nevis ar vienu īpašumu, bet vairākiem, liek domāt, ka, iespējams, kaut kas kaut kādā brīdī nav atbilstoši ņemts vērā un par šo gadījumu arī ir ziņots ministrijai. I. Teibe papildina, ka šādas situācija īpaši var rasties, ja teritorijas plānojums ir izstrādāts sen, ilgākam periodam un izmantojot datus no 2007. vai 2008. gada, kad LIDAR dati nebija pieejami tādā kvalitātē un dati bija daudz neprecīzāki, un līdz ar to teritorijas plānojumā iekļautā informācija par to, kuras teritorijas applūst, var atšķirties no LVĢMC pēc jaunākajiem datiem modelētajām. Uz to tiks vērsta pašvaldību uzmanība, kad tās gatavos savus jaunot teritorijas plānojumus, kas tām jāizstrādā līdz 2025. gada beigām.

K.Veidemane norāda ka sniegtā ziņa par ūdens kvalitāti Vides pārskata prezentācijā nav korekta, jo saskaņā ar ŪSD, vidēja kvalitāte nav apmierinoša, jo pie vidējas kvalitātes ir jāveic pasākumi, tātad nav apmierinoša. Uz ko V.Felsbergs paskaidro, ka prezentācijā šāds vārds izvēlēts, lai būtu viegli uztverams plašākai publikai un pašā Vides pārskatā šāds termins netiek lietots. K.Veidemane tomēr norāda, ka prezentācijas ieraksts būs pieejams internetā, tādēļ būtu vēlams to labot, lai nerodas maldinošs efekts. Dalībnieki vienojas, ka prezentācijā šis vārds tiks labots.

L.Lizus (VVD) atgriežas pie jautājuma par Misas upes applūstošo teritoriju statusu teritorijas plānojumā. Šobrīd Misas loki TP ir kā apbūves teritorijas un J.Lizus precizē, vai šajā jautājumā var vadīties pēc LVĢMC gatavotās plūdu riska kartes kā saistošas attiecībā uz nosacījumu izvirzīšanu detālplānojumam šīm teritorijām. I.Teibe apstiprina, ka ir labi, ka LVĢMC dati tiek ņemti vērā.

I.Teibe informē, ka plānu apspriešana turpināsies Ventas upju baseinam līdz 26.09.2021. un Lielupes upju baseinam līdz 19.09.2021. (komentāri sūtāmi uz sabiedriba@lvgmc.lv), savukārt SIVN Vides pārskata projekta apspriešana turpināsies līdz 22.10.2021. (komentāri sūtāmi uz info@enviro.lv). Dalībnieki tiek aicināti skatīt un aktīvi iesaistīties plānu papildināšanā. Sanāksme tiek noslēgta plkst. 12.00.

Protokola sagatavošanas laikā no LVĢMC saņemta informācija, ka prezentācijā Virszemes ūdeņu stāvoklis, slaidā par ekoloģiskās kvalitātes monitoringu, ir matemātiska neprecizitāte un norādīts, ka upju ŪO skaits pēc pārskatīšanas palielinājies par 56%, lai gan atbilstoši būtu, ka tas ir pieaudzis par 142%. Šī neprecizitāte prezentācijā tiek labota un LVĢMC mājaslapā publicēti pareizie skaitļi. Otrā neprecizitāte ir bijusi Virszemes ūdeņu stāvokļa prezentācijas slaidā par upju un ezeru tipoloģijas precizēšanu: L11 tipam atbilstošie ezeru ŪO iepriekš tika pieskaitīti nevis pie 3. un 4. ezeru tipa, kā norādīts prezentācijā, bet pie 4. un 8. ezeru tipa. LVĢMC mājaslapā informācija precizēta.

Protokolu sagatavoja L.Jukāme-Ķerus